

Ústavný súd Slovenskej republiky v Košiciach na neverejnom zasadnutí senátu konanom 19. februára 1998 predbežne prerokoval podnet kambodžského štátneho príslušníka [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Milanom Knopom, Štúrova 20, Košice, vo veci porušenia jeho základného práva na poskytnutie azylu podľa čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky označeným postupom Odboru cudzineckej polície Košice - mesto a takto

r o z h o d o l :

Podnet [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnený.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 6. februára 1998 doručené podanie kambodžského štátneho príslušníka [REDACTED] [REDACTED] zastúpeného advokátom JUDr. Milanom Knopom, Košice, Štúrova 20, označené ako: „Podnet na začatie konania podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy SR, pre porušenie práva navrhovateľa na riadne azylové konanie podľa čl. 53 Ústavy SR a § 4 zák. č. 283/1995 Z. z. o utečencoch“.

Z jeho obsahu vyplynulo, že navrhovateľ prišiel do Slovenskej republiky v roku 1990 za účelom vysokoškolského štúdia. V októbri 1997 ukončil štúdium na Strojníckej fakulte TU v Košiciach vykonaním štátnej záverečnej skúšky a odovzdaním diplomu v decembri 1997. Povolenie k dlhodobému pobytu na území Slovenskej republiky mu skončilo 31. decembra 1997.

Navrhovateľ sa dňa 14. januára 1998 dostavil na Odbor cudzineckej polície Košice - mesto a písomne požiadal o politický azyl na území Slovenskej republiky. Jeho žiadosť bola zamietnutá s odôvodnením, že jeho dlhodobý pobyt na území SR sa skončil 31. decembra 1997 a on mal právo požiadať o politický azyl pred skončením tohto pobytu alebo bezodkladne 24 hodín po skončení platnosti tohto pobytu. Vzhľadom na to, že navrhovateľ od roku 1990 viedol politickú činnosť na území Slovenskej republiky medzi kambodžskými študentmi proti kambodžskej vláde na čele s Honsonom (predseda kambodžskej vlády, ktorý je dodnes pri moci), jeho návrat do domovskej krajiny bol nebezpečný a navrhovateľ sa obával prenasledovania. Omeškanie podania žiadosti o azyl navrhovateľ odôvodňoval tým, že jednak čakal na správu o situácii v domove (či má prísť domov, alebo nie) a jednak nevedel o tom, že po skončení platnosti povolenia k pobytu má požiadať o azyl v lehote do 24 hodín. Keďže navrhovateľ trval na tom, aby sa s ním začalo konanie o priznaní postavenia utečenca, bol dňa 30. januára 1998 predvolaný na Odbor cudzineckej polície a následne zaistený. Odbor hraničnej a cudzineckej polície Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach zaistil navrhovateľa dňa 30. januára 1998, o zaistení ktorého vydal rozhodnutie č. p.: KRP-34-3/HCP-KE-98 na základe § 20 ods. 1 písm. b) zákona č. 171/1993 Z. z. v znení zák. č. 353/1998 o Policajnom zbore. Zároveň rozhodnutím č. p.: KRP-34-3/HCP-KE-98 z toho istého dňa rozhodol podľa § 12 ods. 1 písm. f) i zákona č. 73/1995 Z. z. o pobyte cudzincov

na území Slovenskej republiky o nepovolení vstupu p. [REDAKOVANÉ] na územie Slovenskej republiky do 29. januára 1999. Dňa 6. februára 1998 ten istý orgán vydal rozhodnutie č. p. KRP-34-3/HCP-KE-98, ktorým vyhost'uje navrhovateľa z územia Slovenskej republiky podľa § 14 ods. 1 zákona č. 73/1995 o pobyte cudzincov na území Slovenskej republiky.

Na základe uvedeného navrhovateľ uviedol, že: „Prejavením úmyslu požiadať o priznanie postavenia utečenca na území SR dňa 14. 1. 1998 pred OCP Košice sa začalo konanie o priznanie postavenia utečenca podľa ust. § 4 ods. 1 zák. č. 283/1995 Z. z. o utečencoch a od tejto právnej skutočnosti sa právny režim navrhovateľa začal riadiť zákonom č. 283/1995 Z. z. o utečencoch.

Skutočnosť, že navrhovateľ svoj úmysel požiadať o priznanie postavenia utečenca prejavil až 14. januára 1998, teda po vypršaní jeho povoleného pobytu na území Slovenskej republiky, nie je právne významná. Naopak požiadanim o priznanie takého postavenia sa pobyt cudzinca legalizuje, pretože sa riadi ustanoveniami zákona o utečencoch.

Ak by totiž súd dospel k záveru, že cudzinec nemôže o priznanie postavenia utečenca požiadať počas nepovoleného pobytu na území SR, došlo by tak fakticky k porušeniu Ženevskej konvencie o postavení utečenca z r. 1951, ktorej je SR účastníkom a to jej čl. 42, ktorým sa účastnícky štát zaviazal nemať výhrady okrem iného k čl. 1 Konvencie, ktorý upravuje, kto je utečencom. Naviac zákon o utečencoch nevyklučuje požiadať o priznanie postavenia utečenca počas nepovoleného pobytu aj po lehote 24 hodín.“

V označenom postupe Odboru cudzineckej polície Košice - mesto navrhovateľ videl porušenie svojho základného práva podľa čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky. Záverom požiadal o prednostné vybavenie svojho podnetu: „pretože ide o vyhostenie cudzinca“.

Ústavný súd je v konaní o podnetoch podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky oprávnený zaoberať sa namietaným porušením základných práv a slobôd fyzických alebo právnických osôb za predpokladu, že im ochranu neposkytuje žiaden štátny (predovšetkým súdny) orgán Slovenskej republiky. Z konania o podnetoch nie je možné vylúčiť ani cudzích štátnych príslušníkov namietajúcich porušenie svojho základného práva na azyl podľa čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky.

Pri predbežnom prerokovaní každého podnetu ústavný súd skúma, či obsahuje zákonom predpísané náležitosti upravené v § 20 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona č. 293/1995 Z. z., ako aj ďalšie dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní podnetu skúma, či podnet nie je zjavne neopodstatnený. Vo viacerých prípadoch podnetov fyzických alebo právnických osôb ústavný súd rozhodol, že: „Jedným z dôvodov odmietnutia podnetu je jeho zjavná neopodstatnenosť, ktorú možno vysloviť v prípade, ak Ústavný súd Slovenskej republiky nezistí priamu príčinnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých namietať pisateľ podnetu“. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní podnetu preskúmal, či označeným postupom Odboru cudzineckej polície Košice - mesto mohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva navrhovateľa podľa čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky.

Ústava Slovenskej republiky vo svojom čl. 53 upravuje, že „Slovenská republika poskytuje azyl cudzincom prenasledovaným za uplatňovanie politických práv a slobôd. Azyl možno odoprieť tomu, kto konal v rozpore so základnými ľudskými právami a slobodami. Podrobnosti ustanoví zákon“.

Uvedené ustanovenie Ústavy Slovenskej republiky upravuje základné právo cudzincov, t. j. osôb, ktoré podľa zákonov Slovenskej republiky nie sú jej občanmi (§ 2 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 73/1995 Z. z. o pobyte

cudzincov na území Slovenskej republiky). Z ustanovenia čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky nie je možné odvodiť záver, že cudzinec má „absolútne“ a ničím neobmedzené právo na poskytnutie azylu, nakoľko jeho priznanie „možno odoprieť tomu, kto konal v rozpore so základnými ľudskými právami a slobodami“. Každý cudzinec má však na území Slovenskej republiky právo domáhať sa poskytnutia azylu spôsobom, v lehotách a na orgánoch určených zákonom, existenciu ktorého predpokladá aj čl. 53 ústavy formuláciou „podrobnosti ustanoví zákon“.

Týmto zákonom je od 1. januára 1996 zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 283/1995 Z. z. o utečencoch, ktorý vo svojich § 3 až 5 upravuje podmienky konania o priznanie postavenia utečenca, ako aj práva a povinnosti cudzinca, ktorý o priznanie utečenca požiadal.

Ustanovenie § 4 ods. 2 zákona o utečencoch určuje miestnu príslušnosť orgánov oprávnených prijať vyhlásenie cudzinca o priznanie postavenia utečenca [§ 4 ods. 2 písm. a) až c)] a lehoty, počas ktorých možno o priznanie postavenia utečenca požiadať (§ 4 ods. 2 písm. b) a c) zákona č. 283/1995 Z. z.).

Vyhlásením cudzinca o priznanie postavenia utečenca zákonom predpísaným spôsobom sa súčasne vylučuje uplatňovanie zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 73/1995 Z. z. o pobyte cudzincov na území Slovenskej republiky, keďže „Tento zákon sa nevzťahuje na cudzincov, ktorí požiadali o priznanie postavenia utečenca alebo ktorým sa postavenie utečenca na území Slovenskej republiky priznalo, ak osobitné predpisy nestanovujú inak“ (§ 1 ods. 2 zákona č. 73/1995 Z. z.).

Ak preto cudzinec požiadal o priznanie postavenia utečenca v zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 283/1995 Z. z. zákonom určeným spôsobom a jeho žiadosti bolo vyhovené, nie je už voči nemu možné uplatňovať zákon č. 73/1995 Z. z. o pobyte cudzincov na území Slovenskej republiky, ale len zákon č. 283/1995 Z. z. o utečencoch.

Ustanovenie § 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 283/1995 Z. z. o utečencoch aj z tohoto dôvodu upravuje iba jediný prípad, keď cudzinec

podliehajúci právnemu režimu zákona č. 73/1995 Z. z. o pobyte cudzincov na území Slovenskej republiky môže požiadať o priznanie postavenia utečenca. Je ním ustanovenie § 4 ods. 2 písm. c) zákona, ktorý ustanovuje, že o priznanie postavenia utečenca na území Slovenskej republiky môže požiadať aj cudzinec „počas povoleného pobytu na území Slovenskej republiky na príslušnom policajnom útvare podľa miesta bydliska“. Podľa zákona č. 73/1995 Z. z. môže ísť jednak o povolený krátkodobý pobyt (§ 4 a 5), prípadne dlhodobý pobyt a trvalý pobyt (§ 6 až § 9), počas ktorého môže cudzinec podliehajúci režimu zákona č. 73/1995 Z. z. požiadať o priznanie postavenia utečenca na území Slovenskej republiky.

Takejto žiadosti o priznanie postavenia utečenca možno priložiť právne účinky predpokladané § 4 a nasl. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 283/1995 Z. z. o utečencoch. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 283/1995 Z. z. o utečencoch však ani v § 4 a ani v žiadnom zo svojich ďalších ustanovení neuvádza, že medzi cudzincov (právne postavenie ktorých na území Slovenskej republiky je upravené zákonom č. 73/1995 Z. z.), ktorí sú oprávnení požiadať o priznanie postavenia utečenca na území Slovenskej republiky patria aj tí, o vyhostení ktorých sa začalo konanie z dôvodu ich nedovoleného pobytu na území Slovenskej republiky.

Z uvedeného dôvodu takíto cudzinci preto ani nemajú zákonnú možnosť požiadať o priznanie postavenia utečenca v zmysle § 4 zákona č. 283/1995 Z. z.

Záruky pred ich vyhostením do štátov, v ktorých by boli ohrozené ich životy, sloboda, kde by im hrozil trest smrti, prípadne mučenie, im však poskytuje § 15 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 73/1995 Z. z. o pobyte cudzincov (Prekážky vyhostenia).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd uzavrel, že základným predpokladom pre poskytnutie ochrany základnému právu cudzinca na azyl podľa čl. 53 ústavy je vyhlásenie cudzinca o tom, že žiada o priznanie postavenia utečenca zákonom stanoveným spôsobom a postupom (§ 4 a nasl. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 283/1995 Z. z. o utečencoch). V konaní o podnete je preto Ústavný súd Slovenskej republiky oprávnený rozhodnúť o tom, či v prípade prijatia vyhlásenia

cudzinca, že žiada o postavenie utečenca príslušným útvarom Policajného zboru, ďalší postup orgánov ministerstva vnútra nepredstavoval porušenie práva na azyl podľa čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky.

Obsahom základného práva cudzinca na azyl nie je však povinnosť orgánov cudzineckej polície začať konanie o priznanie postavenia utečenca aj vtedy, ak tento nespĺnil zákonné podmienky jeho začatia. Hoci čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky cudzincom priznáva právo na azyl, obmedzuje sa len na dôvody udelenia azylu, t. j. že osoba musí byť prenasledovaná pre uplatňovanie politických práv a slobôd, čiže neupravuje už podmienky udelenia azylu a ani ďalšie náležitosti azylového konania, s ktorými odkazuje na zákonnú úpravu.

Keďže základnému právu podľa čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky zodpovedá povinnosť orgánov cudzineckej polície Slovenskej republiky „vpustiť“ cudzinca do konania o priznanie utečenca iba v prípade splnenia podmienok právnej úpravy zákona č. 73/1995 Z. z., označený postup Odboru cudzineckej polície Košice - mesto nemohol porušiť základné právo navrhovateľa podľa čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky. Z uvedeného dôvodu bol jeho podnet odmietnutý ako zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd sa pri predbežnom prerokovaní podnetu zaoberal aj námietkou navrhovateľa ohľadom čl. 42 Dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951 a dospel k názoru, že uvedený článok nie je na žiadnu ujmu právu jej zmluvných strán svojím vnútroštátnym právom upraviť podmienky zákonného pobytu utečencov na svojom štátnom území. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza čl. 26 Dohovoru, ktorý hovorí o utečencoch, zdržajúcich sa zákonne (lawfully) na území štátu, resp. o utečencoch, ktorí sa na území štátu zdržajú nezákonne (unlawfully - čl. 31 Dohovoru).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. februára 1998

Za správnosť vyhotovenia:

t

JUDr. Richard R a p a n

predseda senátu